Kontroller av foderföretagare och förberedelser inför kontrollbesöken

1. Vem är anvisningen avsedd för?
Den här anvisningen är avsedd för alla foderföretagare, frånsett primärproduktionen. Inte heller kontroller av utrustning för fodertransporter eller kontroller i anslutning till övervakningen av ekologisk produktion tas upp i anvisningen.

2. Allmänt om kontrollbesöken
Evira övervakar foderföretagarna genom kontrollbesök i enlighet med en riskbaserad tillsynsplan som utarbetas årligen. Kontrollbesöken utförs av Eviras överinspektörer och av inspektörer som Evira har auktoriserat. Detaljaffärer som säljer foder för produktionsdjur och sådana lager för foderspannmål som finns i anslutning till dem övervakas av NTM-centralernas inspektörer genom stickprov. Syftet med kontrollerna är att utreda om aktörerna uppfyller kraven i foderlagstiftningen. Beroende på verksamheten är förordningen om bedrivande av verksamhet inom foderbranschen, foderhygienförordningen, TSE-förordningen, biproduktförordningen, direktivet om skadliga ämnen i djurfoder och, för dem som tillverkar och släpper ut läkemedelsfoder på marknaden, förordningen om läkemedelsfoder de viktigaste författningarna vid sidan av foderlagen. Vid kontrollerna beaktas dessutom bestämmelserna om bl.a. förpackningspåskrifter, tillsatser, genmodifierat foder och spårbarhet. Bestämmelser om tillsynsmyndighetens rätt att utföra inspektioner och få upplysningar ingår i foderlagen (nr 86/2008, 34 §). Foderföretagare som exporterar foder till Eurasiska ekonomiska unionen (Ryssland, Vitryssland, Kazakstan, Armenia, Kirgizistan), kontrolleras årligen.

Bortsett från kontrollerna av detaljaffärer meddelar övervakaren vanligen aktören om tidpunkten för kontrollen lite i förväg, så att aktören kan säkerställa att nyckelpersonerna deltar i kontrollen. Vid kontroller av fodertillverkare bör de personer som ansvarar för HACCP-systemet, kvalitetskontrollen, produktionen samt anskaffningen av råvaror och foderleveranser närvara. Ambitionen är att utföra kontrollen inom ramen för aktörens normala arbetstid. Beroende på objektet tar kontrollen vanligen två till åtta timmar.

Med stöd av foderhygienförordningen, TSE-förordningen, biproduktförordningen och förordningen om läkemedelsfoder kan det krävas att aktören har ett godkännande. Kontrollen för godkännande utförs på basis av ansökan och man avtalar alltid med aktören om kontrollen på förhand. Förfarandena för godkännande beskrivs närmare på Eviras webbplats.

Evira kan i vissa fall be aktören om uppgifter och utföra kontroller utan ett besök på plats.

3. Aktörens skyldigheter
Aktören ska ha fördjupat sig i foderlagstiftningen till den del den gäller hans verksamhet och de foder han tillverkar, släpper ut på marknaden eller importerar. Särskilt viktigt är det att ha kännedom om foderhygienförordningens krav på HACCP-system och bilaga 2 till förordningen. HACCP-kravet ingår också i biproduktförordningen. Exportföretagen ska dessutom ha kännedom om exportländernas foderlagstiftning, framför allt den lagstiftning som gäller i länderna som hör till Eurasiska ekonomiska unionen i det fall att exporten riktar sig till dessa länder.

Utöver lokaliteterna går man under kontrollbesöket igenom anvisningarna och bokföringen samt annan dokumentation som hör samman med verksamheten inom fodersektorn eller som uppkommer via den och med vars hjälp det går att verifiera att verksamheten uppfyller såväl lagstiftningens krav som aktörens egna instruktioner. Den som utför kontrollen kan be att få vissa dokument till påseende redan före kontrollbesöket.

Under kontrollbesöket ska aktören på begäran bereda sig på att i tillämpliga delar visa upp t.ex. följande dokument:

- dokumenten i samband med HACCP-systemet1), som exempelvis HACCP-programmets flödesschema(n), sammandrag av faroanalysen och sammandrag av övervakningen av kritiska styrpunkter och dokumentation i anslutning till uppföljningen av kritiska styrpunkter;
- planritningar över lokaliteterna;
- plan för kvalitetssäkring (provtagnings- och analysplan inkl. provtagningsmetoder och motprover);
- kvalitetssäkringens resultat (t.ex. analysresultat, mätresultat);
- rengörings- och desinfektionsplaner med tillhörande bokföring;
- plan för skadedjursbekämpning och bokföring över skadedjursbekämpningen;
- underhållsplaner inklusive kalibreringar av mätinstrument samt tillhörande bokföring;
- arbetsinstruktioner och förhållningsregler (inkl. förfaranden vid exceptionella situationer);
- organisationsschema och uppgifter om personalens ansvar, kompetens och utbildning;
- kundklagomål och uppgifter om återtag av produkter;
- recept, varudeklarationer och produktspecifikationer;
- specifikationer av råvaror och/eller kvalitetsavtal med leverantörer, certifikat och analysintyg som fåtts av leverantören;
- bokföring i anslutning till användning av råvaror, tillverkning och leverans av produkter (inkl. spårbarhet för partinummer);
- handelsdokument som hör samman med råvaror och produkter, t.ex. fraktsedlar

Avsikten är att kraven på dokument ställs i proportion till aktörens storlek och verksamhet. Av till exempel detaljaffärer som säljer foder för produktionsdjur krävs det betydligt färre dokument av olika slag än vad som anges ovan. Detaljaffärerna, liksom exempelvis lagringsföretagen, ska ha ett skriftligt program för skadedjursbekämpning och bekämpningsåtgärderna och observationerna av skadedjur ska bokföras.

Dokumenten kan också vara i elektronisk form. För att kontrollbesöket ska kunna utföras effektivt och inom skälig tid måste foderföretagaren se till att dokumenten enkelt går att få fram och identifiera.

[1)] Närmare beskrivning i anvisningen REHU 801
https://www.evira.fi/globalassets/elaimet/rehut/anvisningar/rehu_801_1_sv.pdf

4. Efter kontrollen

Den som utfört kontrollen skriver en kontrollrapport om kontrollbesöket. Rapporten har vanligen formen av en blankett. På basis av kontrollrapporten fattar Evira ett beslut om övervakningen i vilket aktören förutsätts vidta korrigerande åtgärder med anledning av eventuella brister. I beslutet om övervakningen kan också ges utvecklingsförslag. Målet är att ett preliminärt beslut och ett utkast till kontrollrapport skickas till aktören inom två veckor från kontrollbesöket. Om det gäller en kontroll för godkännande där det upptäcks brister kan beslutet dröja längre än så. Aktören ges tillfälle att be om korrigering av eventuella sakfel i kontrollrapporten samt att meddela sin åsikt om beslutet om övervakningen (hörande av aktören) genom att de ovan nämnda handlingarna skickas till aktören till påseende antingen med e-post eller per post när aktören inte har meddelat sin e-postadress till Evira. Beslutet och kontrollrapporten inklusive besvärsanvisning skickas till aktören i första hand per e-post efter hörandet.

När det gäller detaljaffärer som säljer foder för livsmedelsproducerande djur ber kontrollören att affärens representant undertecknar inspektionsblanketten, och normalt fattas inget separat övervakningsbeslut om kontrollen.

Evira följer upp genomförandet av de åtgärder som förutsatts i beslutet med hjälp av utredningar och handlingar som aktören skickar in samt vid behov med extra kontrollbesök. De utredningar och handlingar som begärts i beslutet ska skickas till Evira till den person som noterats som föredragande i beslutet. Handlingarna får gärna skickas med e-post. Brister och försummelser som konstaterats under kontrollbesöken beaktas också när den årliga tillsynsplanen görs upp. Om aktören inte ei (trots uppmaningar) vidtar de åtgärder som förutsatts i Eviras beslut kan följden bli att registreringen eller godkännandet avbryts eller återkallas för en eller flera verksamheter.

Kontrollbesöken är avgiftsbelagda och för dem tas en avgift ut på basis av den tid som åtgått. Av exportkontrollerna som riktas mot eurasisk export inte tas en särskild avgift ut utan kostnaderna kommer att täckas av betalningar till kontrollsystemet. Utöver den tid som använts för kontroll hos aktören tas en avgift ut också för förberedelse inför kontrollen och den arbetstid som åtgår för rapporteringen. Ytterligare uppbärs en särskild beslutsavgift. För den tid som åtgått till resor debiteras inget. Också för den arbetstid som använts för att kontrollera de åtgärder som förutsätts kan en separat avgift uppbäras. Debiteringen bygger på jord- och skogsbruksministeriets gällande förordning om Livsmedelssäkerhetsverkets avgiftsbelagda prestationer. Faktureringen sker efter det att beslutet och kontrollrapporten har postats till aktören efter hörandet. Övervakningen av lantbruksaffärer är marknadsövervakning och därmed avgiftsfri för aktören.

Aktörerna har möjlighet att ge feedback på kontrollen med en responsblankett https://www.webropolsurveys.com/Answer/SurveyParticipation.aspx?SDID=Fin712220&SID=dd18aa1b-a2ae-4860-badb-bde8ca24da71&dy=1939987652
Evira har som ambition att utveckla sin verksamhet utifrån den feedback som inhämtats.

5. Hänvisningar
Nationell foderlagstiftning:
https://www.evira.fi/sv/djur/foder/lagstiftning/national-lagstiftning/

Gemenskapens foderlagstiftning:
https://www.evira.fi/sv/djur/foder/lagstiftning/eus-lagstiftning/
http://eur-lex.europa.eu/fi/index.htm

JSM:s förordning om Livsmedelssäkerhetsverkets avgiftsbelagda prestationer 1161/2014.

För kännedom
Foderföretagarna
Eviras auktoriserade inspektörer
NTM-centralernas inspektörer

Myndighetens verksamhet ska grunda sig på lagstadgad behörighet, och lagen ska noggrant iakttas inom myndighetsverksamheten. Myndigheternas anvisningar är till sin juridiska karaktär inte bindande för andra myndigheter eller aktörer. I sista hand avgörs frågor som gäller tillämpandet av lagstiftningen av domstol.

Den här anvisningen innehåller både direkta citat ur lagstiftningen och tolkningar av hur lagstiftningen ska tillämpas. Punkterna ur lagstiftningen är tydligt utmärkta. De tolkningar som ingår i anvisningen är Eviras syn på hur lagstiftningen bör tillämpas.